

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) S.A. z siedzibą w G. wystąpił przeciwko pozwanemu P. B. z pozwem o zapłatę kwoty 164.020,23 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty, w tym:

1) kwoty 133.000,00 zł – tytułem zwrotu kapitału udostępnionego pozwanemu na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym powoda) w dniu 06.05.2008 r., na kwotę 137.320,05 zł, waloryzowanego kursem (...)

2) kwoty 31.020,23 zł – tytułem bezpodstawnego wzbogacenia polegającego na korzystaniu przez pozwanego z kapitału udostępnionego mu na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym powoda), w dniu 06.05.2008 r., na kwotę 137.320,05 zł, waloryzowanego kursem (...), w okresie od dnia wypłaty kredytu (czerwiec 2008 r.) do dnia 1 sierpnia 2018 r. łącznie.

Jednocześnie powód domagał się zasądzenia od pozwanego zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, z uwzględnieniem uiszczonych opłat skarbowych od złożonych pełnomocnictw.

Nadto, na wypadek nieuwzględnienia żądania zapłaty kwoty 31.020,23 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, powód domagał się waloryzacji należnej mu od pozwanego kwoty kapitału (133.000,00 zł) udostępnionego na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym powoda) i zasądzenia w związku z powyższym od pozwanego kwoty 69.825,00 zł wynikającej z istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza.

W uzasadnieniu żądania głównego powód wskazał, iż pomiędzy stronami postępowania przed Sądem Okręgowym w Gdańsku toczy się spór o stwierdzenie nieważności umowy kredytu zawartej przez pozwanego z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym powoda) w dniu 06 marca 2008 r., waloryzowanego kursem (...), a także o zapłatę kwot uiszczonych przez pozwanego tytułem spłaty ww. kredytu. W wypadku wygrania tego sporu przez pozwanego, po jego stronie zrodzi się obowiązek zwrotu powodowi bezpodstawnego wzbogacenia, tj. kwoty wypłaconej powodowi tytułem kredytu i kwoty odpowiadającej korzyści uzyskanej przez pozwanego w związku z korzystaniem z kapitału udostępnionego mu na podstawie umowy kredytu. Z kolei w uzasadnieniu żądania ewentualnego powód wskazał, że celem waloryzacji jest przywrócenie realnej wartości świadczenia w momencie jego zwrotu i jego pierwotnej siły nabywczej, zaś zwrot nominalnej sumy kredytu po kilkunastu latach od jej udostępnienia nie odpowiada zasadzie ekwiwalentności.

W odpowiedzi na pozew, pozwany P. B. nie uznał powództwa i domagał się jego oddalenia oraz zasądzenia od powoda na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej.

Argumentując swoje stanowisko w sprawie pozwany przyznał, że zawarł z poprzednikiem prawnym powoda umowę kredytu przywołaną w pozwie oraz, że na tle tej umowy pomiędzy stronami postępowania toczy się przywołany w pozwie spór przed Sądem Okręgowym w Gdańsku. Odnosząc się do żądania zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z kapitału kredytu, ewentualnie z tytułu waloryzacji, pozwany wskazał, iż są one całkowicie bezzasadne w świetle orzecznictwa sądów powszechnych oraz wyroków (...) albowiem wypaczają sens dyrektywy nr 93/13/EWG, której ratio legis stanowi ochrona konsumentów. Jednocześnie, pozwany zaakcentował, że możliwość dochodzenia przez powoda waloryzacji świadczenia wyklucza też art. 358¹ § 4 k.c. Odnosząc się natomiast do żądania zwrotu kapitału kredytu, pozwany w pierwszej kolejności podniósł zarzut przedawnienia tegoż roszczenia. Ponadto, pozwany podniósł zarzut potrącenia roszczenia powoda z tego tytułu z roszczeniem pozwanego o zwrot kwot uiszczonych na rzecz powoda i jego poprzednika prawnego tytułem spłaty tego kredytu (łącznie 138.590,48 zł), które to roszczenie potwierdzone

zostało wyrokiem Sadu Okręgowego w Gdańsku, I Wydział Cywilny z dnia 28 lipca 2022 r. w sprawie sygn. akt I C 896/17, zmienionym następnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 marca 2023 r. w sprawie sygn. akt I ACa 435/21.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 06 maja 2008 r. P. B. zawarł z poprzednikiem prawnym Banku (...) S.A. w (...) Bank S.A. w G. umowę kredytu nr (...), według standardowego wzorca umownego stosowanego przez Bank. W umowie tej strony ustaliły, że Bank udziela P. B. kredytu w kwocie 137.320,000 zł, indeksowanego kursem (...) (§ 1 ust. 1 umowy). Spłata tego kredytu miała nastąpić w 300 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży waluty kredytu, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży Banku, ogłoszonego przez Bank w dniu wpływu środków do Banku (§ 1 ust. 5 w zw. z § 10 ust. 6 umowy). Oprocentowanie kredytu miało składać się ze stałej marży Banku oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3, zaś prawnym zabezpieczeniem spłaty kredytu miała być hipoteka kaucyjna w walucie kredytu do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu (§ 2 ust. 1 w zw. z § 8 ust. 1-2, § 3 ust. 2a umowy). Wypłata każdej transzy kredytu miała nastąpić w PLN, po spełnieniu warunków szczegółowo wskazanych w umowie, na wniosek kredytobiorcy, zaś do wyliczenia wypłaconej kwoty miał mieć zastosowanie kurs kupna waluty kredytu podany w tabeli kupna/sprzedaży Banku, ogłoszony przez Bank w dniu dokonania wypłaty przez Bank (§ 7 ust. 1 i 2 umowy). Do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytów natomiast stosowane miały być odpowiednio kursy kupna/sprzedaży walut zawartych w ofercie Banku. Kursy kupna określano jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna, a kursy sprzedaży – jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez Bank miały mieć zastosowanie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna/sprzedaży Banku. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez poprzednika prawnego powodowego Banku walut zawartych w jego ofercie określone miały być przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej Banku (§ 17 ust. 1-5 umowy). W razie stwierdzenia przez Bank, że warunki udzielenia kredytu zostały naruszone lub istnieje zagrożenie terminowej spłaty kredytu, mógł on wypowiedzieć umowę w całości lub w części - § 18 ust. 1 umowy.

(dowód: bezsporne, dodatkowo dowód: umowa kredytu k. 51-62)

W wykonaniu w/w umowy poprzednik prawny powodowego Banku w dniu 12 czerwca 2008 r. wypłacił P. B. kwotę 133.000,00 zł.

(bezsporne, dodatkowo dowód: wnioski o wypłatę transz k. 102, 103, 104, 105, potwierdzenia wypłaty transz k. 106-109, zestawienie k. 110-113, wyciąg z historii rachunku bankowego k. 121-122)

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 896/17, z powództwa Stowarzyszenia na Rzecz (...), działającego na rzecz P. B., przeciwko Bankowi (...) S.A. w G. ustalił, że umowa z dnia 06 marca 2008 r. nr (...) zawarta pomiędzy G. M. Bank z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G.) a kredytobiorcą P. B. – jest nieważna (pkt I. wyroku). Jednocześnie Sąd ten zasądził od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz P. B. kwotę 122.958,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 98.793,21 zł od dnia 02 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 24.164,99 zł od dnia 21 marca 2022 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 12.990 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 marca 2022 roku do dnia zapłaty (pkt II. wyroku).

Wskutek apelacji pozwanego, w dniu 22 marca 2023 r., w sprawie sygn. akt I ACa 1859/22 Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyrok powyższy zmienił w pkt II w ten tylko sposób, że odsetki ustawowe za opóźnienie zasądził od dnia 3 marca 2023 r., oddalając jednocześnie powództwo o odsetki w pozostałym zakresie i zastrzegając, że pozwany korzystając z

prawa zatrzymania jest uprawniony do wstrzymania się ze spełnieniem świadczenia zasądzonego na rzecz powoda, do czasu zaoferowania przez powoda pozwanemu kwoty 133.000 zł obejmującej wartość wypłaconego powodowi kapitału kredytu albo zabezpieczenia roszczenia pozwanego o zapłatę tej kwoty.

(bezsporne, dodatkowo dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 896/17 k. 270, 303, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt I ACa 1859/22 k. 304, protokół rozprawy z dnia 09 września 2021 r. w sprawie IC 896/17 k. 305-305v)

Wyżej przywołane judykaty zapadły na skutek pozwu z czerwca 2017 r., w którym zakwestionowano ważność umowy kredytu z dnia 06 marca 2008 r. z uwagi na zawarcie w niej zapisów abuzywnych odnoszących się do klauzul indeksacyjnych i jednocześnie domagano się zwrotu świadczeń uiszczonych przez P. B. na rzecz Banku (...) S.A. w G. (a uprzednio jego poprzednika prawnego (...) Bank S.A. w G.) w wykonaniu tej umowy wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia odpisu pozwu temu Bankowi. Przedmiotowy pozew Bankowi (...) S.A. w G. doręczono w dniu 02.12.2017 r., zaś odpowiedź na ten pozew ww. Bank złożył w dniu 15.12.2017 r.

(bezsporne w świetle treści odpowiedzi na pozew k. 187 i daty wymagalności roszczenia zasądzonego w wyroku Sadu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 lipca 2022 r. w sprawie sygn. akt I C 896/17 k. 270, 303 w powiązaniu z treścią pozwu w tejże sprawie k. 63-100)

Pismem z dnia 29 maja 2023 roku P. B. wezwał Bank (...) S.A. w G. do zapłaty następujących kwot: 138.590,48 zł i 12.906,21 CHF w terminie 3 dni od dnia otrzymania pisma. Pismo to doręczono Bankowi w dniu 05.06.2023 r. Wezwanie w nim zawarte okazało się jednak bezskuteczne.

(bezsporne, dodatkowo dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 29.05.2023 r. k. 343, wydruk z portalu śledzenie przesyłek k. 344-345).

Następnie, w piśmie z dnia 12.06.2023 r., powołując się na wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 lipca 2022 r. w sprawie sygn. akt I C 896/17 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 marca 2023 r. w sprawie sygn. akt I ACa 1859/22, P. B. złożył wobec Banku (...) S.A. w G. oświadczenie o potrąceniu przysługującej mu wobec Banku wierzytelności w kwocie 138.590,48 zł (obejmującej sumę kwot uiszczonych na rzecz Banku w wykonaniu nieważnej umowy kredytu z dnia 06 marca 2008) z wierzytelnością przysługującą Bankowi wobec niego w kwocie 133.000,00 zł (z tytułu wypłaty kapitału kredytu w oparciu o umowę z dnia 06 marca 2008 r.). Przedmiotowe pismo doręczono Bankowi dnia 16.06.2023 r.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu wierzytelności k. 346-347, potwierdzenie nadania korespondencji k. 348, potwierdzenie odbioru korespondencji k. 349)

W dniu 28 lipca 2015 r. Bank (...) S.A. z siedzibą w G. udzielił adwokatowi A. H. i adwokatowi A. S. pełnomocnictwa do reprezentowania ww. Banku we wszelkich postępowaniach sądowych, w których Bank jest stroną lub uczestnikiem, przed sądami wszystkich instancji. Pełnomocnictwo to obejmowało również upoważnienie do występowania przed Sądem Najwyższym we wszelkich sprawach ze skargi kasacyjnej Banku lub przeciwko/z udziałem Banku, a także do reprezentowania Banku w postępowaniu egzekucyjnym przed wszystkimi organami. Jednocześnie pełnomocnicy zostali upoważnieni przez mocodawców do kontaktów i negocjacji ze stronami/uczestnikami postępowań sądowych, których stroną lub uczestnikiem jest Bank, w tym do zawarcia ugody przed mediatorem. Każdy z pełnomocników został uprawniony do samodzielnego działania. Analogicznego pełnomocnictwa ww. Bank udzielił w dniu 17 maja 2019 r. radcy prawnemu K. Ł., radcy prawnemu D. K. i radcy prawnemu S. P..

(dowód: pełnomocnictwa k. 21, 22).

W dniu 05 stycznia 2022 r. P. B. udzielił pełnomocnictwa radcy prawnemu M. K. oraz radcy prawnemu B. N. do reprezentowania przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym w sporach z Bankiem (...) S.A. z siedzibą w G.. Pełnomocnictwo to obejmowało swoim zakresem postępowanie przed sądami we wszystkich instancjach i

rociągało się na postępowania wszelkiego rodzaju (takie jak: w sprawie zasądzenia kosztów, interwencji, złożenia do depozytu, zabezpieczenia roszczeń postępowania egzekucyjnego, w tym: licytacji, zarządu przymusowego, jak również postępowania upadłościowego, układowego lub naprawczego). W treści pełnomocnictwa wskazano, że obejmuje ono w szczególności uprawnienie do: wniesienia i cofnięcia powództwa oraz powództwa wzajemnego, do dokonywania i przyjmowania doręczeń, do udzielania pełnomocnictw w pełnym lub ograniczonym zakresie (dalsze pełnomocnictwo), do składania, cofania i zrzekania się środków prawnych, do zawierania ugód, do złożenia skargi kasacyjnej, do dokonywania zrzeczeń oraz uznań w sprawach sądowych oraz rokowaniach przed – i pozasądowych, do prowadzenia korespondencji przed – i pozasądowej, do składania i przyjmowania oświadczeń woli, do przyjmowania pieniędzy, rzeczy oraz dokumentów, w szczególności przedmiotu sporu, jak i do przeglądania akt. W treści pełnomocnictwa ponadto wskazano, że pełnomocnicy są uprawnieni do udzielania dalszych pełnomocnictw.

(dowód: pełnomocnictwo k. 194)

Sąd zważył, co następuje:

1) w zakresie oceny materiału dowodowego:

Przywołane w ustaleniowej części uzasadnienia dowody z dokumentów ocenił Sąd jako wiarygodne. Żadna ze stron nie podważała ich bowiem. W odniesieniu do wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 896/17 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt I ACa 1859/22 dodatkowo dodać należy, że ich treścią Sąd orzekający w sprawie niniejszej związany był z mocy art. 365§1 k.p.c.

2) w zakresie oceny prawnej żądania pozwu:

Powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie częściowo, a mianowicie w zakresie żądania zapłaty kwoty 133.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu (co nastąpiło w dniu 27.12.2021 r. – jak wynika z systemu SAWA). Natomiast powództwo główne w zakresie zapłaty kwoty 31.020,23 zł, jak też powództwo ewentualne o zapłatę 69.825,00 zł ocenić należało jako bezzasadne, co skutkowało ich oddaleniem.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że stwierdzenie nieważności umowy z dnia 06 marca 2008 r. oznacza, iż nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałyby powstać w wyniku jej zawarcia. W konsekwencji powyższego, strony, które tę umowę zawarły, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń została uznana za nieważną, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zgodnie zaś z przywołanym przepisem, w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby. Zaznaczenia wymaga przy tym, że Sąd orzekający w sprawie niniejszej stoi na stanowisku, iż przy ocenie skutków bezpodstawnego wzbogacenia należy stosować teorię dwóch kondycji a nie teorię salda, dzielając w tym zakresie pogląd i argumentację wyrażoną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18. Oznacza to, że każda ze stron umowy z dnia 06 marca 2008 r. ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia: bank – o zwrot kwoty kapitału kredytu udostępnionego kredytobiorcy, kredytobiorca zaś – o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku w wykonaniu nieważnej umowy kredytowej; oba te roszczenia są niezależne od siebie i nie kompensują się do świadczenia o niższej wartości.

Poza sporem w sprawie niniejszej pozostawało, że poprzednik prawny powodowego Banku, wykonując umowę z dnia 06 marca 2008 r., przekazał pozwanemu kwotę 133.000,00 zł. W tej sytuacji, żądanie pozwu dotyczące zapłaty tej kwoty jako świadczenia nienależnego jawi się jako oczywiście uzasadnione.

Wbrew stanowisku pozwanego, roszczenie powoda w ww. zakresie nie mogło zostać uznane za przedawnione.

W kontekście powyższego, w pierwszej kolejności wskazać godzi się, że – w ocenie Sądu – bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot nienależnego świadczenia w związku z nieważnością umowy kredytu stanowiącą

konsekwencję zawarcia w niej zapisów o charakterze abuzywnym liczyć należy od momentu powzięcia i zakomunikowania Bankowi przez konsumenta świadomej, wyraźnej i swobodnej, a co za tym idzie wiążącej, decyzji o skorzystaniu ze środków prawnych przewidzianych systemem ochrony konsumenckiej, w tym o odmowie potwierdzenia niedozwolonych postanowień umowy i braku zgody na utrzymanie umowy. Od momentu tego umowę kredytu traktować bowiem należy jako trwale bezskuteczną. Za decyzję taką, w przypadku powoda, uznać należy pozew wywiedziony w sprawie sygn. akt I C 896/17 Sądu Okręgowego w Gdańsku, odpis którego doręczono pozwanemu w dniu 02.12.2017 r. i co do którego pozwany złożył odpowiedź w dniu 15.12.2017 r.

Zgodnie z treścią art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi 3 lata. Jednakże koniec okresu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Dochodzone przez powoda w sprawie niniejszej roszczenie o zapłatę kwoty 133.000,00 zł z tytułu nienależnego świadczenia niewątpliwie wiąże się z działalnością gospodarczą prowadzoną przez niego. Jako że dla roszczenia tego ustawodawca nie przewidział szczególnego terminu przedawnienia (w tym krótszego niż 2 lata), uznać należało, że termin ten wynosi 3 lata, liczone od daty zakomunikowania powodowi przez pozwanego wiążącej decyzji o skorzystaniu ze środków prawnych przewidzianych systemem ochrony konsumenckiej, o której mowa była w akapicie poprzednim. W efekcie, za datę przedawnienia przedmiotowego roszczenia, co do zasady, przyjąć należało 31.12.2020 r. Pamiętać jednak trzeba, że zgodnie z treścią art. 117¹§1 k.c., w wyjątkowych przypadkach sąd może, po rozważeniu interesów stron, nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi, jeżeli wymagają tego względy słuszności. Korzystając z tego uprawnienia, sąd powinien rozważyć w szczególności: długość terminu przedawnienia, długość okresu od upływu terminu przedawnienia do chwili dochodzenia roszczenia i wreszcie – charakter okoliczności, które spowodowały niedochodzenie roszczenia przez uprawnionego, w tym wpływ zachowania zobowiązanie na opóźnienie uprawnionego w dochodzeniu roszczenia. Taki wyjątkowy przypadek, zdaniem Sądu, zachodzi w sprawie niniejszej. Zwrócić bowiem należy uwagę, że orzecznictwo sądów polskich dotyczące kredytów frankowych ewoluuje w okresie ostatnich kilku lat, w znacznej mierze pod wpływem orzecznictwa (...) i trudno je uznać za całkowicie ukształtowane. W orzecznictwie tym niejednolicie postrzegana jest tak kwestia skutków zamieszczenia w umowie kredytu zapisów abuzywnych odnoszących się do klauzul indeksacyjnych (czy powodują one nieważność całej umowy, czy też jedynie bezskuteczność abuzywnych zapisów, prowadząc do jej tzw. odfrankowania), jak też kwestia daty wymagalności roszczeń o zwrot kwot łożonych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu tzw. frankowego (jako przykład wskazać można wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 lutego 2020 r. w sprawie sygn. akt I ACa 635/19, w którym zaprezentowano pogląd /niepodzielany przez sąd orzekający w sprawie niniejszej, co uwypuklono we wcześniejszej części uzasadnienia/, iż roszczenie restytucyjne nie jest „czystym” zobowiązaniem pieniężnym, a zobowiązanie zwrotu świadczenia nienależnego z nieważnej umowy powstaje i staje się wymagalne dopiero z momentem orzeczenia o nieważności umowy). W takiej sytuacji, zdaniem Sądu, upływ terminu przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda w sprawie niniejszej nie może skutkować jego oddaleniem. Nie dałoby się bowiem tego pogodzić ze względami słuszności. Za stosowanie niedozwolonych postanowień umownych w umowie łączącej strony postępowania, wobec powodowego Banku zastosowano już wystarczające sankcje w postaci pozbawienia go odsetek, prowizji i innych dochodów wynikających z umowy kredytu. Nieproporcjonalne byłoby w tej sytuacji tak daleko uprzywilejowanie pozwanego, by odmówić powodowemu Bankowi prawa do dochodzenia zwrotu udostępnionego przezeń kapitału kredytu. Ochrona praw konsumentów, choć we wspólnotowym i krajowym porządku prawnym jest daleko idąca, to jednak nie ma i mieć nie powinna charakteru absolutnego. W tym zakresie Sąd orzekający w sprawie niniejszej w pełni podziela pogląd zaprezentowany przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie sygn. akt I ACa 813/21.

Reasumując – zdaniem Sądu, podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda nie zasługiwał na uwzględnienie.

Na uwzględnienie, w przekonaniu Sądu, nie zasługiwał też podniesiony przez pozwanego zarzut potrącenia.

W tej kwestii odnotować przypomnieć należy, że z pozwem o zapłatę kwot świadczonych na rzecz powodowego Banku w wykonaniu nieważnej umowy kredytu z dnia 06 marca 2008 r. (objętych następnie zarzutem potrącenia), pozwany wystąpił już w czerwcu 2017 r. Pozew ten potraktować należało jako równoznaczny z wezwaniem powoda do zapłaty wskazanych w nim kwot (art. 455 k.c.), w czym gruntuje okoliczność, iż z wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 896/17 i z wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I ACa 1859/22 wynika, że roszczenie zgłoszone przez pozwanego do potrącenia wymagalne było już w dacie 02.12.2017 r. - w zakresie kwoty 98.793,21 zł i w dacie 21.03.2022 r. - w zakresie kwoty 24.164,99 zł i kwoty 12.990 CHF (vide: daty początkowe zasądzonych odsetek za opóźnienie). Zarzut potrącenia pozwany podniósł zaś dopiero w piśmie z dnia 20.06.2023 r., nadanym na pocztę w tej samej dacie. Do pisma tego pozwany załączył przy tym wezwanie do zapłaty z dnia 29.05.2023 r. kwoty 138.590,48 zł i 12.906 CHF w terminie 3 dni od otrzymania wezwania (skierowane w jego imieniu do powodowego Banku przez pełnomocnika – adwokat B. N. i doręczone powodowemu Bankowi dnia 05.06.2023 r.), jak też oświadczenie w przedmiocie potrącenia przysługującej mu względem powodowego Banku wierzytelności w kwocie 138.590,48 zł z wierzytelnością przysługującą powodowemu Bankowi względem pozwanego w kwocie 133.000,00 zł (opatrzone datą 12.06.2023 r. i podpisane – w imieniu pozwanego – przez jego pełnomocnika adwokat B. N., doręczone pozwanemu Bankowi dnia 16.06.2023 r.). Wspomniane wezwanie do zapłaty z dnia 29.05.2023 r. – w świetle treści pozwu w sprawie I C 896/17 Sądu Okręgowego w Gdańsku oraz wyroku zapadłego w tej sprawie i sprawie sygn. akt I ACa 1859/22 Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – nie mogło jednak aktualizować roszczeń kondykcyjnych pozwanego objętych zarzutem potrącenia; te zakualizowały się bowiem znacznie wcześniej (w dniu 02.12.2017 r. - w zakresie kwoty 98.793,21 zł i w dacie 21.03.2022 r. - w zakresie kwoty 24.164,99 zł i kwoty 12.990 CHF), co zaakcentowano powyżej.

Stosownie do art. 498 k.c., gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym (§1). Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§2). Natomiast art. 499 k.c. stanowi, że potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Z kolei w myśl art. 203¹ §1 k.p.c. podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego, co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. Zarzut ten pozwany może podnieść przy tym nie później niż przy wdaniu się w spór co do istoty sprawy albo w terminie dwóch tygodni od dnia, gdy jego wierzytelność stała się wymagalna (art. 203¹ §2 k.p.c.).

Czynności prawne, oświadczenia woli mogą być dokonywane przez pełnomocnika zgodnie z art. 98 k.c., jednakże w takim przypadku pełnomocnik musi się legitymować odpowiednim pełnomocnictwem do wykonywania czynności materialnoprawnych. Następnie, oświadczenie materialnoprawne o potrąceniu nie tylko ma być złożone przez należycie umocowany podmiot, ale do wywołania skutku, o którym mowa w art. 498 §2 k.c. konieczne jest jeszcze złożenie tego oświadczenia podmiotowi umocowanemu do odbierania tego typu oświadczeń w imieniu dłużnika – wierzyciela wzajemnego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27.11.2018 r. w sprawie VII AGa (...)). Regułą jest, że doręczenie oświadczenia woli o potrąceniu wierzytelności musi nastąpić dłużnikowi wzajemnemu osobiście, a doręczenie pisma procesowego zawierającego takie oświadczenie pełnomocnikowi procesowemu dłużnika wzajemnego nie wywiera skutków przewidzianych w art. 61 §1 zd. pierwsze k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13.01.2016 r. w sprawie II CSK 862/14).

Przenosząc powyższe na grunt spraw niniejszej, stwierdzić należało, że oświadczenie w przedmiocie potrącenia wierzytelności zostało złożone przez pełnomocnika pozwanego posiadającego stosowne umocowanie. Ponadto, jako że oświadczenie to przesłano bezpośrednio powodowemu Bankowi, nie ma wątpliwości, że trafiło ono do właściwego adresata. Bezspornie oświadczenie to dotyczyło przy tym roszczenia już wymagalnego jako że pozwany wystąpił przeciwko powodowemu Bankowi z pozwem o zapłatę należności z tytułu nienależnego świadczenia (zastępującym wezwanie do zapłaty) już w czerwcu 2017 r., tym samym aktualizując przysługujące mu roszczenie kondycyjne

(wezwanie do zapłaty przedmiotowego świadczenia z dnia 29.05.2023 r. stanowiło jedynie ponowienie wezwania pierwotnego). Mimo takiego stanu rzeczy, zarzut potrącenia zgłoszony przez pozwanego oczekiwanego przez niego skutku przynieść nie mógł. Podniesiono go bowiem z uchybieniem terminu wynikającego z art. 203¹ §2 k.p.c. w zw. z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 04 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469). Skoro bowiem – jak wynika z wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 896/17 i z wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I ACa 1859/22 – roszczenie zgłoszone przez pozwanego do potrącenia wymagalne było już w dacie 02.12.2017 r. - w zakresie kwoty 98.793,21 zł i w dacie 21.03.2022 r. - w zakresie kwoty 24.164,99 zł i kwoty 12.990 CHF (vide: daty początkowe zasądzonych odsetek za opóźnienie), to termin do zgłoszenia przez pozwanego zarzutu przedawnienia w sprawie niniejszej upływał pozwanemu daleko wcześniej aniżeli wtedy, gdy został podniesiony (vide: pismo procesowe z dnia 20.06.2023 r.).

W zaistniałym stanie rzeczy, wywiedzione przez powoda żądanie zapłaty kwoty 133.000,00 zł zasługiwało na uwzględnienie, w tym także w zakresie odsetek za opóźnienie. Stąd też, z mocy art. 410§1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 481§ 1 i 2 k.c., orzeczono jak w pkt I wyroku.

Jeśli natomiast chodzi o zgłoszone przez powoda żądanie zapłaty kwoty 31.020,23 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia polegającego na korzystaniu przez pozwanego z kapitału udostępnionego mu na podstawie nieważnej umowy kredytu z dnia 06 marca 2008 r., jak też żądanie (ewentualne) zapłaty kwoty 69.825,00 zł tytułem waloryzacji kwoty kapitału (133.000,00 zł) udostępnionego pozwanemu przez powoda na podstawie ww. nieważnej umowy kredytu, wynikającej z istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza, to – zdaniem Sądu – nie znajdują one uzasadnienia.

Rozważając powyższą kwestię nie sposób nie odwołać się do treści Dyrektywy 93/13 oraz orzecznictwa (...) w zakresie problematyki konsument – przedsiębiorca. Pamiętać bowiem należy, że (...) uprzednio rozstrzygnąwszy jakąś kwestię wchodzącą do prawa wspólnotowego (a tak jest z kredytami konsumenckimi), zostawia ostateczne słowo sądom krajowym. To na sądach krajowych ciąży obowiązek interpretacji prawa rodzimego i – co istotne – wybranie dla sporu adekwatnej konstrukcji dogmatycznej. Pojęcie podstawy prawnej rozstrzygnięcia to odpowiednio zinterpretowane prawo krajowe w świetle wskazań wykładni Dyrektywy 93/13. Efekt (czyli rozstrzygnięcie sądu krajowego) ma być spójny z kierunkiem wyznaczonym przez (...). Tak więc, gdy (...) odsyła do „prawa wewnętrznego” albo do kwestii regulowanych lokalnie – odsyła w istocie rzeczy nie tylko do przepisów – ale i do całej dogmatycznej siatki pojęciowej, wykorzystywanej w danym kraju do rozwiązania problemu, nakładając na sądy krajowe obowiązek wyszukania i zastosowania (zaadaptowania) znanej w kulturze prawnej tego kraju stosownej konstrukcji dogmatycznej. Implementacja prawa unijnego do prawa krajowego wymaga osiągnięcia celu zamierzonego przez akt unijny. Jej adresatem jest zresztą# nie tylko krajowy ustawodawca, co oczywiste, ale (co mniej wyraźnie się dostrzega) także inne organy: sądy, organy administracji, zarówno decydujące, jak i opiniodawcze. Inaczej mówiąc, wszystkie organy w państwie są# objęte powinnością# znajomości prawa UE i wykładania prawa rodzimego powinna być dokonywana w taki sposób, aby – zgodnie z *effet utile* – doprowadzić do spójności systemu multcentrycznego, czy to stanowiąc odpowiednie prawo, czy też# stosownie wykładając prawo rodzime (tak: E. Ł., Kwalifikacje prawne w sprawach o sanacji kredytów frankowych, stanowisko przygotowane dla (...) Konsumentckiego, działającego przy (...)).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem unijnym, system ochrony ustanowiony na mocy Dyrektywy 93/13 opiera się na założeniu, że konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na warunki umowy sporządzone uprzednio przez przedsiębiorcę, na których treść nie może mieć wpływu (por. wyrok (...) w sprawie C-70/17 i C-179/17). Z uwagi na charakter i znaczenie interesu publicznego, jakim jest ochrona konsumentów, Dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie (co wynika z jej art. 6 i art. 7 ust. 1 w związku z motywem dwudziestym czwartym) do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stosowaniu nieuczciwych klauzul (warunków) w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami, przy jednoczesnym wywołaniu tzw. efektu „odstrasżającego” w stosunku do przedsiębiorców wprowadzających do swoich umów nieuczciwe postanowienia umowne. Wynika z tego, że zgodność z prawem UE przepisów krajowych regulujących praktyczne skutki nieważności umowy kredytu hipotecznego z powodu istnienia nieuczciwych warunków

zależy od tego, czy przepisy te, po pierwsze, pozwalają na przywrócenie pod względem prawnym i faktycznym sytuacji konsumenta, w której znajdowałby się on w braku takiej umowy, a po drugie, nie zagrażając realizacji tzw. „odstraszającego” skutku zamierzonego w Dyrektywie 93/13. Jak wskazał (...) w wyroku z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21, wykładnia prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwykły zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy, a tym samym otrzymanie wynagrodzenia za korzystanie z tego kapitału przez konsumenta, przyczyniłaby się do wyeliminowania tzw. „odstraszającego” skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez uznanie tej umowy za nieważną. W wyroku tym (...) wskazał też, że w przypadku takiej wykładni, skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez Dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona – konsumenci byłiby bowiem narażeni, w ramach powoływania się na swoje prawa wynikające z tej dyrektywy, na ryzyko konieczności zapłaty rekompensaty wykraczającej poza zwykły zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy. Ostatecznie zaś w cyt. wyroku (...) stanął na stanowisku, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwykły zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Poglądy zaprezentowane w powołanych wyżej judykatach (...) (a zwłaszcza w wyroku z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21) Sąd orzekający w sprawie niniejszej w pełni podziela. Na ich gruncie, o ile nie budzi wątpliwości, że skutkiem nieważności umowy kredytu hipotecznego jest zobowiązanie stron do zwrotu sobie wzajemnych świadczeń, o tyle jako całkowicie pozbawione podstaw prawnych oraz bezwzględnie sprzeczne z ratio legis Dyrektywy 93/13 jawi się żądanie instytucji kredytowej zapłaty „wynagrodzenia za korzystanie z kapitału” tudzież innego świadczenia wykraczającego poza zwykły zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Niezależnie od powyższej argumentacji wskazać godzi się, że na gruncie prawa polskiego Sąd orzekający w sprawie niniejszej nie znajduje przepisów, które choćby teoretycznie usprawiedliwiłyby omawiane żądanie powoda. Reżim odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie przewiduje bowiem obowiązku zapłaty utraconych korzyści (w przeciwieństwie do reżimu odpowiedzialności odszkodowawczej – art. 361§2 k.c.). Jedynym w istocie przewidzianym przez prawo cywilne świadczeniem związanym z korzystaniem z cudzego kapitału są odsetki, które mogą mieć postać odsetek umownych albo ustawowych (art. 359 k.c., art. 481 k.c.). Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty kapitału kredytu zasądzono na rzecz powodowego Banku w pkt I wyroku; odsetki umowne powodowemu Bankowi nie przysługują zaś wcale albowiem – wobec nieważności umowy kredytu – brak jest podstawy do ich naliczania. Abstrahując zaś już od powyższego zauważyć też godzi się, że skoro powodowy Bank (będący przecież profesjonalistą w działalności bankowej, w tym kredytowej) zaoferował pozwanemu (będącemu konsumentem) tak wadliwy produkt finansowy jak umowa z dnia 06 marca 2008 r., to choćby ze słusznościowego punktu widzenia (pomijając już brak podstawy prawnej) trudno byłoby przyjąć, że winien otrzymać za to jakiegokolwiek wynagrodzenie. Na powyższe uwagę zwrócił także (...) w wyroku z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21, wskazując, że zgodnie z zasadą *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* (powołujący się na własny występki nie będzie wysłuchany), nie można dopuścić do tego, by strona czerpała korzyści gospodarcze ze swojego niezgodnego z prawem zachowania, ani do tego, by otrzymała ona odszkodowanie za niedogodności nim wywołane.

Argumenty przytoczone powyżej celem wykazania niezasadności żądania powoda w zakresie zapłaty kwoty 31.020,23 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia polegającego na korzystaniu przez pozwanego z kapitału udostępnionego mu na podstawie nieważnej umowy kredytu z dnia 06 marca 2008 r. pozostają aktualne także w odniesieniu do wywiedzionego przez powoda żądania (ewentualnego) zapłaty kwoty 69.825,00 zł tytułem waloryzacji kwoty kapitału (133.000,00 zł) udostępnionego pozwanemu przez powoda na podstawie ww. nieważnej umowy kredytu, wynikającej z istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza. Żądanie sądowej waloryzacji – poza ewidentną sprzecznością z celami Dyrektywy 13/93 (o czym była mowa powyżej) – nie mogło zostać uwzględnione także z uwagi na treść art. 358¹ § 4 k.c., zgodnie z którym żądanie waloryzacji świadczenia nie przysługuje przedsiębiorcy, jeżeli świadczenie to pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W świetle powyższej regulacji powodowy Bank jako przedsiębiorca

nie może skutecznie domagać się waloryzacji sądowej udzielonego przez siebie w ramach swej działalności kredytu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 14 grudnia 2017 roku sygn. akt I ACa 447/17). Zaakcentować w tym miejscu godzi się, że sąd orzekający w sprawie niniejszej nie podziela poglądu zaprezentowanego w wyroku Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2012 roku (sygn. akt I CSK 31/12), zgodnie z którym „świadczenie pieniężne spełnione w następstwie obowiązku wzajemnych świadczeń z nieważnej umowy wzajemnej nie jest świadczeniem związanym z prowadzeniem przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 358¹ § 4 k.c.”. O ile bowiem można powyższy pogląd zaakceptować przy założeniu równorzędności stron stosunku prawnego, to w relacji przedsiębiorca (bank) – konsument, gdzie tej równorzędności brak (na co wskazują uzasadnienia wyroków stwierdzających nieważność umów kredytowych hipotecznych waloryzowanych kursem (...)) należy odmówić mu racji. Za prof. E. Ł. (2) należy zatem w tym miejscu wskazać, że: „Dyrektywa 93/13 i jej interpretacja w *acquis communautaire* są silnie naznaczona myślą o pierwotnej naganności strony posługującej się (i to w działaniu profesjonalnym, stale) klauzulami abuzywnymi. Staranie o oczyszczenie obrotu z takich praktyk jest dominantą wspomnianego *acquis commiunotere*. Zatem nie tyle troska o dobro konkretnego kredytobiorcy i okoliczności jego dotyczące, są decydujące dla aksjologii dyrektywy 93/13, ile oczekiwanie skutku prewencyjnego dla całego obrotu, jakie ma sprowadzić rygoryzm konsekwencji jakie dotyczą kredytodawcy. Dlatego trafiają w próżnię argumenty o tym, że kredyty na budowę mieszkań i domów biorą wszak ludzie zamożni, nie „zasługujący” na miano „słabych konsumentów”. Nie chodzi tu przecież o aksjologię motywowaną cechami kredytobiorców, lecz o ochronę przed nagannymi praktykami obrotu jako takiego” (por. *op.cit.*).

Mając wszystko powyższe na uwadze, orzeczono jak w pkt II wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 kpc w zw. z §2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 265). Łączna suma kosztów procesu w sprawie niniejszej ukształtowała się na poziomie 19.036,00 zł (8.202,00 zł – opłata od pozwu uiszczona przez powoda, 5.400,00 zł – wynagrodzenie fachowego pełnomocnika reprezentującego powoda, 5.400,00 zł – wynagrodzenie fachowego pełnomocnika reprezentującego pozwanego, 17,00 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa uiszczona przez powoda, 17,00 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa uiszczona przez pozwanego). Jako że proces niniejszy powód wygrał w ok. 81%, pozwanego obciążać winien taki właśnie procent kosztów przez proces wygenerowanych, czyli kwota 10.002,16 zł. Odzwierciedlenie powyższego stanowi pkt III wyroku.

sędzia Aneta Ineza Sztukowska